

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ ด้วยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุขประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : คำนำ)

จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ได้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยโดยถือว่าการเล่นเป็นงานของเด็ก เด็กเรียนรู้จากการเรียนปนเล่นตามความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากการสังเกตเด็กปฐมวัย พบปัญหาเกี่ยวกับเด็กมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เด็กจะรับประทานอาหารประเภทพาสต์ฟูด เครื่องดื่มน้ำตาล น้ำหวาน ลูกอม ขนมกรุบกรอบทุกวันและในการรับประทานอาหารกลางวันของเด็ก เด็กบางคนไม่ยอมรับประทานอาหารกับเพื่อน จะร้องไห้ ไม่ยอมกินข้าว แต่เด็กจะไปหยิบขนมมากินแทนหรือถ้ายอมกินอาหารก็จะเชียวผัก ไข่ เนื้อสัตว์หรืออาหารที่ตนเองไม่ชอบออก จะเลือกกินอาหารที่ตนเองชอบและพอใจเท่านั้น จากการศึกษาวิเคราะห์สาเหตุ ซึ่งปัญหาดังกล่าว ทำให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ไม่เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ว่าด้วย พัฒนาการ

ด้านอารมณ์และจิตใจ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 3 มีความสุขและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสดงออกทางอารมณ์ ได้เหมาะสมกับวัยและการที่เด็กแสดงอารมณ์และความรู้สึกต่อต้านไม่ชอบทานอาหาร ไม่ยอมทานอาหารที่มีประโยชน์เข้าสู่ร่างกาย ย่อมนำไปสู่ปัญหาด้านสุขภาพว่าด้วยพัฒนาการด้านร่างกาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี ตัวบ่งชี้ที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและตัวบ่งชี้ที่ 2 มีร่างกายแข็งแรง

จากการศึกษาวิจัย จิตพิศุทธิ สุพิชญ์ (2552, หน้า บทคัดย่อ) เรื่อง ผลของการใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่ที่มีต่อความรู้ในการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่า 1.หนังสือนิทานเล่มใหญ่ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์กำหนด คือ 87.47/91.87 2. ผลการเปรียบเทียบความรู้ในการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัยของกลุ่มทดลอง มีความรู้เพิ่มขึ้นมีค่า μ เท่ากับ 1.73 คิดเป็นร้อยละ 692 กลุ่มควบคุม มีความรู้เพิ่มขึ้นมีค่า μ เท่ากับ 1.57 คิดเป็นร้อยละ 6.28 3. ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อหนังสือนิทานเล่มใหญ่ด้านลักษณะรูปเล่ม มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu = 3.00$) รองลงมาคือภาพประกอบขอบตัวหนังสือ เนื้อเรื่องและสี มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\mu = 2.98$) และพิจารณา รัตนะ (2554, หน้า บทคัดย่อ) เรื่อง ผลของการเล่านิทานประกอบดนตรีที่มีต่อความสนใจในการฟังนิทานของเด็กปฐมวัย โรงเรียนจิตตเมธ (ปฐมวัย) กรุงเทพมหานคร พบว่า (1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบดนตรีมีคะแนนความสนใจในการฟังนิทานหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบดนตรีมีพัฒนาการของความสนใจในการฟังนิทานก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลองสัปดาห์ที่ 3 ระหว่างการทดลองสัปดาห์ที่ 6 และหลังการทดลองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งชุดพิงส์ พันธุ์สมบัติ (2559, หน้า บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนาสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ โดยใช้เทคนิคการนำเสนอแบบเล่านิทานเป็นฐาน เรื่องการบริโภคอาหาร สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า 1)สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับที่มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 2)นักเรียนระดับอนุบาลมีคะแนนเฉลี่ยหลังชมสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติเท่ากับ 7.77 คะแนน 3)นักเรียนระดับอนุบาลมีพฤติกรรมบริโภคอาหารหลังจากชมสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่องการบริโภคอาหาร โดยรวมมีการบริโภคอาหารทั้ง 5 หมู่ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 รวมทั้ง อรัญญา วงศ์จันทร์ (2554, หน้า บทคัดย่อ) เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมบริโภคผักของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบอาหารเกี่ยวกับผักโรงเรียนวัดชะลอ จังหวัดนนทบุรี พบว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบอาหารเกี่ยวกับผักทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมรับประทานผักมากขึ้น เด็กให้ความสนใจและเห็นคุณค่าของการรับประทานผักมากขึ้น จะเห็นได้ว่าหนังสือนิทาน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรม

บริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย เมื่อนำมาทดลองจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านร่างกาย มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหนังสือนิทาน เสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย ใช้สำหรับจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดีของเด็กปฐมวัย ตลอดจนจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ได้ใช้เป็นแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

คำถามการวิจัย

1. หนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร
2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ก่อน-หลัง จากการใช้หนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ก่อน-หลัง จากการใช้หนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย

สมมติฐานการวิจัย

1. หนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพ
2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมบริโภคอาหารที่มีประโยชน์หลังจากการใช้หนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัยดีกว่าก่อนใช้หนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรม การบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 เล่ม ดังต่อไปนี้

เล่มที่ 1 เรื่อง อ้า อ้า หม่า หม่า อาหารดีมีประโยชน์

เล่มที่ 2 เรื่อง หนูดีไปตลาด

เล่มที่ 3 เรื่อง อาหารดีแสนอร่อย

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย จำนวน 3 คน
2. เด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านปางตาไว ตำบลปางตาไว อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 14 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้หนังสือนิทาน จำนวน 3 เล่ม

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ประสิทธิภาพหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย
2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังสือนิทาน

เล่มที่ 1 เรื่อง อ้า อ้า หม่า หม่า อาหารดีมีประโยชน์ การรู้จักรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ทำให้ ไม่ปวดท้อง ท้องอืด ท้องผูก การขับถ่ายสะดวกคล่อง

เล่มที่ 2 เรื่อง หนูดีไปตลาด หนูดีไปซื้อของที่ตลาดกับแม่

เล่มที่ 3 เรื่อง อาหารดีแสนอร่อย คุณยายพาหนูนานไปเก็บไข่ ผัก ผลไม้ที่หลังบ้าน เพื่อทำอาหารรับประทาน ปลุกฝังการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ตั้งแต่เด็กๆ

2. ผลการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย

3. ประสิทธิภาพของหนังสือนิทาน หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยความสอดคล้องขององค์ประกอบของหนังสือนิทานมีความสอดคล้องกันอย่างไรแท้จริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย ไว้ใช้ประกอบการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย จำนวน 3 เล่ม โดยผ่านการพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นมาตรฐานที่ 1 ว่าด้วยด้านอารมณ์และจิตใจ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 3 มีความสุขและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสดงออกทางอารมณ์ ได้เหมาะสมกับวัยและด้านร่างกาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี ตัวบ่งชี้ที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีร่างกายแข็งแรงและหาคุณภาพตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ สำหรับใช้เป็นแนวทาง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับครูปฐมวัย และบุคลากรทางการศึกษาไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอารมณ์-จิตใจ จากหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจดีขึ้น จากการได้รับการฝึกปฏิบัติจากนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัยนี้ ทั้งยังช่วยให้เด็กปฐมวัยตระหนักถึง การมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตพิสัยที่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมสุนทรียศาสตร์และบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย

3. ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ของเด็กปฐมวัย ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์และพัฒนาเด็กได้